08/10/2021

Ο Άρχων Πρωτοψάλτης Στυλιανός Ελευθερίου «Χουρμούζιος»

Αυτοκέφαλες Εκκλησίες / Εκκλησία της Κύπρου

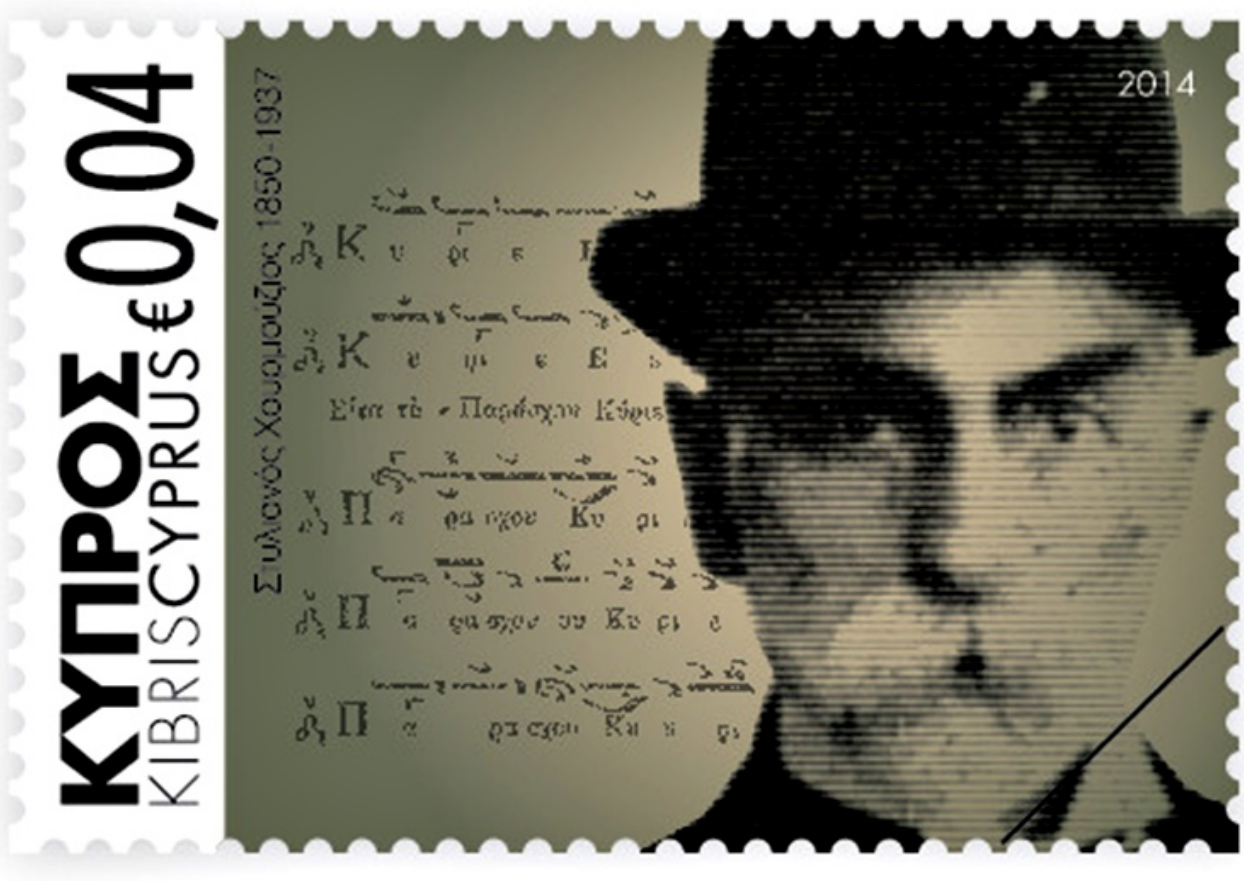

Ο Στυλιανός Ελευθερίου «Χουρμούζιος» γεννήθηκε στο χωριό Όμοδος το 1848. Σε ηλικία οκτώ χρονών έμεινε ορφανός από πατέρα, όμως αυτό δε στάθηκε εμπόδιο από του να φοιτήσει στο Δημοτικό σχολείο του χωριού του απ' όπου και αποφοίτησε μετά από την εξαετή μαθητεία του σ΄αυτό.

Κατά αγαθή συγκυρία το 1860 διορίζεται στη Βάσα Κοιλανίου, κοντά στο χωριό του Χουρμούζιου, ο Δημοδιδάσκαλος Αχιλλέας Νικολαΐδης, ο οποίος εξασκούσε το επάγγελμα του δασκάλου και συνάμα παρέδιδε μαθήματα Βυζαντινής Μουσικής, της οποίας ήταν βαθύς γνώστης.

Ο Αχιλλέας Νικολαΐδης ήταν μαθητής του πατέρα του «Νικολάκη», ο οποίος πατέρας του μαθήτευσε στον Αρχιμανδρίτη Μελέτιο από τη Λάρνακα. Ο

Αρχιμανδρίτης Μελέτιος στάληκε στην Κωνσταντινούπολη από τον Ιερομάρτυρα Κυπριανό το 1818 για να μάθει τη νέα μέθοδο από τους τρεις μεταρρυθμιστές μουσικοδιδασκάλους της Βυζαντινής Μουσικής, Γρηγόριο Πρωτοψάλτη, Χουρμούζιο Χαρτοφύλακα και Χρύσανθο εκ Μαδύτων. Επιτρέφοντας ο Αρχιμαδρίτης Μελέτιος, δίδαξε τη νέα μέθοδο σε μαθητές, μεταξύ αυτών και στον «Νικολάκη» πατέρα του Αχιλλέα Νικολαΐδη. Ακολούθως ο Αχιλλέας Νικολαΐδης μετέβη στη Σμύρνη και μαθήτευσε στο Νικόλαο Σμύρνης. Μετά τον επαρκή καταρτισμό του, επέστρεψε στην Κύπρο ως Δημοδιδάσκαλος στη Βάσα Κοιλανίου.

Σ΄ αυτό το δάσκαλο της Βυζαντινής Μουσικής ο Στυλιανός Ελευθερίου Χουρμούζιος ανδρώθηκε στην Ιερή του Δαμασκηνού Τέχνη. Σε ηλικία δεκαέξι χρόνων, δηλαδή σχεδόν μόλις συμπλήρωσε τη μαθητεία του στον Αχιλλέα Νικολαΐδη, βρίσκουμε το Χουρμούζιο στη Μονή Παλλουριωτίσσης όπου μετά από πρόσκληση του Οικονόμου της Μονής Παλλουριωτίσσης διδάσκει τη Βυζαντινή Μουσική στους δόκιμους μοναχούς και σε άλλους ενδιαφερόμενους. Σε ηλικία 26 χρόνων και συγκεκριμένα το 1874 προσλαμβάνεται από τον τότε Αρχιεπίσκοπο Κύπρου Σωφρόνιο, ως Πρωτοψάλτης της Αρχιεπισκοπής και έτσι πλέον καθίσταται γνωστός.
Το 1880 τον βρίσκουμε ως διορισμένο Πρωτοψάλτη στον Ιερό Ναό Αγίας Νάπας Λεμεσού, από τον τότε Μητροπολίτη Κιτίου Κυπριανό. Ταυτόχρονα εκτελούσε χρέη Διδασκάλου στο Δημοτικό Σχολείο Λεμεσού. Ήταν την περίοδο αυτή που παρουσιάζεται ως δημοσιογράφος, ιδρυτής, διευθυντής και συντάκτης της εφημερίδας «Σάλπιγξ». Στη Λεμεσό δίδαξε Βυζαντινή Μουσική σε αρκετούς μαθητές.

Το 1917 μετά από εισήγηση του Αρχιεπισκόπου Κύπρου Κυρίλλου του Γ΄, διορίζεται ως Πρωτοψάλτης στον Καθεδρικό Ναό Αγίου Ιωάννου του Θεολόγου στη Λευκωσία και ταυτόχρονα Καθηγητής της Βυζαντινής Μουσικής στο Παγκύπριο Διδασκαλείο, όπου απ’ όλη την Κύπρο φθάνουν μαθητές για να διδαχθούν από το Στυλιανό Χουρμούζιο τη Δαμασκήνεια Ιερή Τέχνη.
Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι το 1903 ο Μουσικός σύλλογος Κωνσταντινουπόλεως, προκήρυξε διαγωνισμό και προέκρινε από δύο άλλα έργα, το «Θεωρητικό» του Χουρμουζίου ως «ἄξιον ἐπαίνου, διακρινόμενον διά τάς ὀρθάς κρίσεις καί τήν πρωτοτυπίαν τῆς ὕλης μαρτυροῦσαν βαθεῖαν τῆς μουσικῆς μελέτην».

Τέλος στις 19 Απριλίου 1936 ο Στυλιανός Ελευθερίου «Χουρμούζιος» τιμήθηκε από την Εκκλησία της Κύπρου με το Οφφίκιο του «Άρχοντος Πρωτοψάλτου της Εκκλησίας Κύπρου» μετά από πρόταση του τοποτηρητή του Αρχιεπισκοπικού θρόνου, Μητροπολίτη Πάφου Λεοντίου. Πλήρης ημερών εξεδήμησε εις Κύριον στις

21 Ιουλίου 1936 σε ηλικία 92 ετών.

Ακολούθως παρατίθεται το «Πρόγραμμα του πανηγυρικού εορτασμού της μουσικής σταδιοδρομίας του διαπρεπούς μουσικοδιδασκάλου κ. Στυλιανού Χουρμουζίου», από το επίσημο περιοδικό της Εκκλησίας της Κύπρου «Απόστολος Βαρνάβας» του μηνός Μαρτίου του 1936:

“Τῇ Κυριακῇ τοῦ Θωμᾶ, 19ῃ Ἀπριλίου ἐ.ἔ. θά τελεσθῇ ἐν πρώτοις Πανηγυρική Λειτουργία, μετ’ ἀρτοκλασίας ὑπέρ τοῦ τιμωμένου, ἐν τῷ ἱ. Καθεδρικῷ Ναῷ Ἁγ. Ἰωάννου χοροστατοῦντος τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Πάφου καί Τοποτηρητοῦ τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ Θρόνου Κυρίου Λεοντίου. Κατ’ αὐτήν θά ψάλλωσι καί ἄλλοι μέν ψάλται ἐκ τῶν θαυμαστῶν τοῦ κ. Χουρμουζίου, ἀλλά κυρίως οἱ ἀκόλουθοι ἐκ τῶν μαθητῶν καί θαυμαστῶν αὐτοῦ: Ὁ ἐκ τῶν μελῶν τῆς Διοργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς κ. Σ. Δασκαλούδης, ὁ ἐκ Λευκωσίας κ. Θεόδουλος Καλλίνικος, ὁ ἐκ Λάρνακος κ. Κλεάνθης Μεσολογγίτης, ὁ εκ Λεμεσοῦ κ. Ἰωάννης Κοντολαίμης, ὁ ἐξ Ἀμμοχώστου κ. Χαράλαμπος καί ὁ ἐκ Μόρφου τῆς Μητροπολιτικῆς περιφερείας Κυρηνείας κ. Θεοχάρης Ἰωαννίδης.
Μετά τήν Θείας Λειτουργίας καί κατά τήν 11ην π.μ. ὥραν, θά λάβῃ χώραν ἐν τῷ Π. Γυμνασίῳ ἡ τελετή τοῦ ἑορτασμοῦ ὡς ἐξῆς:

1. *Ἱεροτελεστία*
2. *Λόγος Ἐγκωμιαστικός ὑπέρ τοῦ τιμωμένου Μουσικοδιδασκάλου, ὑπό τοῦ Ἀντιπροέδρου τῆς Διοργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς κ. Κυρίλλου Κ. Παυλίδου, Διευθυντοῦ τῆς «Φωνῆς τῆς Κύπρου».*
3. *Ἐκτέλεσις τοῦ ἰδιομέλου τῆς Πεντηκοστῆς «Πάντα χορηγεῖ τό Πνεῦμα τό Ἅγιον...» μελοποιήσεως τοῦ κ. Χουρμουζιου, ὑπό τοῦ χορού τῶν ὡς ἄνω ὀνομασθέντων ψαλτῶν.*
4. *Ἀνάλυσις τοῦ μουσικοῦ ἔργου τοῦ κ. Χουρμουζίου, ὑπό τοῦ ἐκ τῶν μελῶν τῆς Διοργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς, κ. Χαραλάμπου Παπαδοπούλου, Διεθυντοῦ τῆς Ἀστικῆς Σχολῆς Ἁγ. Σάββα.*
5. *Ἐκτέλεσις τοῦ Δοξαστικοῦ τῶν Αἴνων τοῦ Ἁγ. Πνεύματος «Γλῶσσαι ποτέ συνεχύθησαν...» μελοποιήσεως τοῦ κ. Χουρμουζίου, ὑπό τοῦ μνημονευθέντος χοροῦ.*
6. *Προσφώνησις πρός τόν ἔντιμος πρωτοψάλτην ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας Κύπρου, ὑπό τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πάφου καί Τοποτηρητοῦ τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ Θρόνου Κυρίου Λεοντίου.*
7. *Ἀνάγνωσις τοῦ ὑπό τῆς Ἐκκλησίας Κύπρου ἐκδοθέντος «Τιμητικοῦ Διπλώματος», δι’ οὗ ὀνομάζεται ὁ κ. Χουρμούζιος «Ἄρχων Πρωτοψάλτης τῆς Ἐκκλησίας Κύπρου», ὑπό τοῦ Γραμματέως τῆς Διοργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς κ. Φρίξου Κουμίδου, Ἱεροκήρυκος τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς.*
8. *Ἐπίδοσις τοῦ «Τιμητικοῦ Διπλώματος» και προσφορά τοῦ δώρου τῆς Ἐκκλησίας Κύπρου καί χρυσοῦ ἀναμνηστικοῦ μεταλλίου τῷ τιμωμένῳ*

Διδασκάλῳ ὑπό τῦς Σεβ. Τοποτηρητοῦ.

9. *Ἐκτέλεσις τοῦ «Ἄξιον ἐστί» εἰς ἦχον πλ. Α΄ ἐναρμόνιον, μελοποιήσεως τοῦ κ. Χουρμουζίου, ὑπό τοῦ αὐτοῦ χοροῦ.*
10. *Ἀπάντησις τοῦ κ. Σ. Χουρμουζίου εἰς τάς προσφωνήσεις καί ἐκτέλεσις ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἰδιομέλου τῶν Ἐγκαινίων «Ἐγκαινίζου, ἐγκαινίζου», ἰδικῆς του μελοποιήσεως.*

Η ΔΙΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ"

Πρωτοπρεσβύτερος Δημήτριος Δημοσθένους

Το κείμενο αναδημοσιεύεται απο την επίσημη ιστοσελίδα της Εκκλησίας της Κύπρου